

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА
ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**TRANSLATION AND INTERCULTURAL
COMMUNICATION THROUGH THE
ENGLISH LITERATURE AND LINGUISTICS**

Xalqaro miqyosdagi ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO'PLAMI

13 MAY, 2023

«Translation and intercultural communication through the English literature and linguistics» халқаро илмий-амалий анжумани материаллари. Бухоро – 2023. - 190 бет

Бухоро давлат университети ректори О.Х.Хамидовнинг 2023 йил 12 апрель 165-У-сонли буйруғи асосида 2023 йил 13 май куни “Translation and intercultural communication through the English literature and linguistics” мавзусидаги халқаро миқёсдаги илмий-амалий анжумани бўлиб ўтади.

Масъул муҳаррир:

Мирзаев Ибодулло Камолович – филология фанлари доктори, профессор

Таҳрир хайъати:

Н.Ф.Қосимова, А.А. Файзиева, М.Ғ.Рабиева, Н.С. Зокирова,
Н.Х.Рузиева, М.Т.Бабаев, Ш.Р.Тўйбоева, Л.Х.Хайдарова, Ш.Д. Холова

Такризчилар:

Расулов Зубайдулло Изомович – филология фанлари доктори, доцент
Ходжаева Дилафруз Иззатуллаевна - филология фанлари бўйича
фалсафа доктори, доцент

Мақолаларни тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Таржимашунослик ва лингводидактика кафедраси ўқитувчилари Л.Х.Хайдарова ва Ш.Д.Холова

Ушбу тўпламда жамланган мақолалар қиёсий тилшунослик, таржимашунослик ва маданиятлараро мулоқот масалалари, қиёсий адабиётшунослик ва адабий оқимлар ривож масалалари, хорижий тилларни ўқитишнинг замонавий ёндашувлари ва истиқболлари, Ўзбекистонда таржима мактаби яратиш ва уни ривожлантиришда инновацион ғоя ва технологияларни қўллаш масалалари доирасида мутахассисларнинг тажриба ва фикр алмашинувини таъминлашга хизмат қилади.

1. Jörn Albrecht: Literarische Übersetzung: Geschichte – Theorie – Kulturelle Wirkung. wgb Academic in Wissenschaftliche Buchgesellschaft. 2009. S. 58.
2. <http://www.panda-ag.ch/website/index.php/wissen/die-geschichte-der-ubersetzung>
3. Irgasheva, F. (2022). LINGVOKULTUREMALARNING IFODALANISH USULLARI VA TARJIMA PRINSIPLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz)*, 23(23). извлечено от http://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8102
4. Irgasheva, F. (2022). LINGVOKULTUROLOGIYANING TARIXIY BOSQICHLARI VA IJTIMOY-MADANIY O'ZIGA XOSLIKLARI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz)*, 25(25). извлечено от http://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8276

FRANSUZ VA O'ZBEK TILLARIDA HAYRAT VA SHUBHA DISKURSIDA FRAZEMALAR ISHTIROKI

Adizova Obodon Istamovna

Buxoro Davlat universiteti

Fransuz filologiyasi kafedrasida dotsenti, PhD

Xolova Shahnoza Davronovna

Buxoro Davlat universiteti Tarjimashunoslik va lingvodidaktika kafedrasida o'qituvchisi

shaxnozaxolova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi zamon fransuz tilida ko'p qo'llaniladigan inson his-tuy'gulari, xususan, hayrat, ajablanish, shubha, badgumonlikni ifoda etuvchi frazeologik birliklar va ularni o'zbek tiliga tarjima qilishda ahamiyat qaratilishi kerak bo'lgan jihatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: frazema, tuyg'ular, hayrat, ajablanish, tarjima, shubha, badgumonlik, ma'no

Аннотация: В данной статье анализируются фразеологизмы, выражающие удивление, удивление, сомнение, недоверие, которые часто употребляются в современном французском языке, и аспекты, которые следует подчеркнуть при их переводе на узбекский язык.

Ключевые слова: фразовый глагол, чувства, удивление, удивление, перевод, сомнение, подозрение, значение.

Abstract: This article analyzes phraseological units expressing surprise, surprise, doubt, distrust, which are often used in modern French, and aspects that should be emphasized when translating them into Uzbek.

Key words: phrasal verb, feelings, surprise, surprise, translation, doubt, suspicion, meaning.

Frazeologiya terminining ilk bora tilga olinishi XVIII-asrga borib taqaladi, lekin butun dunyoda bo'lgani kabi u XX-asrning 2-yarmiga kelib e'tibor uyg'ota boshladi. *Frazeologizmlarning tarkibida nechta so'z ishtirok etishiga qaramay, ular yagona umumiy ma'no bilan birlashadi va emotsional-ekspressiv ma'noni ifodalaydi. Frazeologizmlar badiiy adabiyotda obrazli va ta'sirchan vosita sifatida ko'p qo'llanadi. Frazeologizmlar tarjima qilinar ekan, tarjima tilida asliyatdagi frazeologizmlarning barchasiga muqobil variant topilmasligi aniq. Binobarin, muqobili topilmagan frazeologizmi tarjima qilishda har bir holatda tarjimon alohida yo'l tutishi kerak bo'ladi.* Frazema — ikki yoki undan ortiq so'zdan tashkil topgan, ma'noviy jihatdan o'zaro bog'liq so'z birikmasi yoki gapga teng keladigan, yaxlitligicha ko'chma ma'noda qo'llanadigan va bo'linmaydigan, barqaror (turg'un) bog'lanmalarining umumiy nomi. Frazeologizmlar, shaklan o'zlariga o'xshash sintaktik tuzilmalardan farqli ravishda, nutqda so'zlarni erkin tanlash, almashtirish yo'li bilan yuzaga kelmaydi, balki ma'no va muayyan leksik-grammatik tarkibli, avvaldan tayyor material sifatida qo'llanadi, ya'ni frazeologizm tarkibidan biror qismni chiqarib tashlash, tushirib qoldirish mumkin emas.

Frazeologik birliklar turli diskursda keng ko'lamda ishlatiladi. Jumladan, insonga xos bo'lgan his-tuyg'ularni ifoda etuvchi so'z qo'shilmalarini barcha tillarda uchratish mumkin. Mutaxassislar inson tuyg'ularini salbiy va ijobiy turlarga ajratadilar. Biz quyida fransuz tilida hayrat, ajablanish, shubha, badgumonlikni anglatuvchi iboralarga misollar keltiramiz:

1. **Tu plaisantes! (Vous plaisantez?!)** Komponentlari kishilik olmoshi va fe'lning kerakli shaklidan tarkib topgan ushbu frazeologik birlik "Hazillashyapsanmi?", "Jiddiy aytyapsizmi?!", "Qo'ysangchi!" kabi jumalalar ko'rinishida o'zbek tiliga tarjima qilinishi mumkin.
2. **C'est absurde/effrayant!** – Bo'lmagan gap! Bu uydirma! *Frazeologik birlik shubha, badgumonlikni ifoda etadi.*
3. **Tu parles!** – Gapirasanda! Nimalar deyapsan! *Yana bir olmosh va fe'l komponentli frazeologik birlik hayrat, ishonchsizlikni ma'nosini anglatadi.*

4. **Je n'en crois pas un mot.** – Biror so'ziga ishonmayman.
5. **Quoi?!** – Nima?! Nima deyapsiz?! Rostdanmi?! *Birgina so'roq olmoshida savol, hayrat ifodasi bilan ko'tariluvchi ohang berilganda, ishonchsizlik mazmuni aks etadi.*
6. **Mon œil!** – Ishonmayman! Aslo bunday emas! XIX asr oxirida « *il n'y en a pas plus que mon œil* » ko'rinishida shakllangan frazeologik birlik ishonchsizlik, shubha-gumonni ifodalaydi. Ihora ko'z bilan ko'rimguncha, isbot bo'lmasligiga ishora qiladi.
7. **Je suspecte.** – Shubham bor. Ishonmayman. Ishonish qiyin.
8. **Tomber des nues.** – Juda hayratda qolmoq. Dong qotmoq.
9. **On ne me la fait pas.** – Meni ishontirisholmaydi. Aslo ishonmayman.
10. **Être pris au dépourvu.** – Kutilmagan holatdan hayratga tushmoq, birdan hayratlanmoq. *Ushbu frazeologik birlik fransuz tilidagi "etre surpris a l'improviste, être mis dans l'embarras" birikmalari bilan ma'nodosh bo'la oladi.*
11. **Être sous le choc.** – Juda hayratga tushmoq, angrayib qolmoq, qotib qolmoq.
12. **Pas que je sache!** – Bilmasam. Hayronman. *Ushbu ibora fransuz tilida "à ma connaissance, dans la mesure où je sais cela, où je peux en juger" kabi ekvivalentlarga ega.*

Tarjima jarayonida so'z birikmalarining semantik hamda tuzilish xususiyatlarini hisobga olish lozim. Bunda birinchi navbatda o'tni tarjima qilib olish tavsiya etiladi, chunki qanday aniqlanmish qo'llanmasin hammasi o'tni aniqlab keladi va ot gapda eng muhim ma'noni ifodalaydi. Tarjimonning keyingi vazifasi gapdagi ma'no guruhtarini ajratib olish hisoblanadi. Gapning ma'no guruhi ajratib olingach, ot va sifat o'rtasidagi grammatik aloqalar turi aniqlanadi. Otdan oldin kelgan so'z va so'zlar, uni aniqlab keladi, ularni agar gap fransuz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilinsa, uni o'zbek tili grammatikasi qoidalari asosida va aksincha, agar gap o'zbek tilidan fransuz tiliga tarjima qilinsa, fransuz tili grammatikasi normalariga asoslanib tarjima qilinadi. Shunday qilib, tilimizning boyligi hisoblanmish frazeologizmlarning uslubiy va shakllanish imkoniyatlari keng bo'lib, ular mohir san'atkor qo'lida har gal yangi emotsional bo'yoq kasb etadi, o'z ta'sir kuchini yanada orttiradi. So'z ustalari frazeologizmlardan ustalik bilan stilistik maqsadlarda foydalanish uchun ularning ma'nolarini yangilashga, uslubiy imkoniyatlarini kengaytirishga intiladilar.

Adabiyotlar :

1. Claire Miquel, Communication progressive, Niveau avancé. CLE International, SEJER/Paris, 2017. P 167-168.
2. Kholova Sh.D., "Some features of certain phraseological units translation used in French literature of the nineteenth century", European journal of interdisciplinary research and development, 2022-yil 18-noyabr, volume 9, 70-74-betlar.
3. Sh.D.Xolova, "Frazeologik birlik-frazema-frazeologizm : tasnif va tadqiqot tahlili", Buxoro davlat universiteti Ilmiy axboroti, 2022-yil dekabr, 6/2022 son, 92-97 betlar. https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/8679
4. Nafisa, K. . (2022). On Anglophone Borrowings in the Contemporary Russian Media. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 2(5), 158–163. Retrieved from <https://context.reverso.net/traduction/francais-anglais/pas+que+je+sache>

BOLALAR O'YINLARI XALQNING MILLIY AN'ANALARIDAN SO'ZLAYDI

Adizova Obodon Istamovna

BuxDU Fransuz filologiyasi kafedrasida dotsenti

G'aybullayeva Gulmera Sayfulla qizi BuxDU talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xalq o'yinlari, milliy o'yinlar, bolalar o'yinlarining yosh avlodni tarbiyalashdagi ahamiyati, boy ma'naviy qadriyatlarini aks ettirib kelayotgan xalq og'zaki ijodi namunalarini asrab-avaylash, xalq tomonidan yaratilgan milliy o'yinlar umrboqiyiligi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: xalq o'yinlari, jismoniy mashqlar, milliylik, kayfiyat, o'yinchoqlar, xalq qo'shiqlari

Xalq o'yinlari, milliy o'yinlar, bolalar o'yinlari yosh avlodni tarbiyalashda "hayot maktabi" vaifasini o'tagan. O'yin - turli ifodali vositalar bilan ma'lum qoida yoki oldindan kelishilgan shartlar asosidagi jismoniy musobaqalar, bellashuvlar, tafakkur bahslari va ijrochilik talablaridan vujudga kelgan milliy qadriyat hisoblanadi. Abu Ali ibn Sino o'zining "Tib qonunlari" asarida kurash va jismoniy mashqlarning kishi badantariyasidagi o'rni, o'yinning shifobaxsh xususiyatlari haqida to'xtalgan. Kaykovus, Umar Hayyom, Abulqosim Firdavsiy, Beruniylar chavgon, nard, shaxmat, tirandozlik, qilichbozlik, chavandozlik, milliy yoshlar o'yinlari xususida yozib qoldirgan. Navoiy asarlarida bayramlar, tantanalar, to'ylar munosabati bilan tashkil etilgan o'yinlar haqida ko'pgina ma'lumotlar bor. Ularda o'yinlarning uyushtirilishi, ijrochilari, o'tkazish qoidalari bayon etilgan. Milliy o'yinlar tarixini o'rganishda Mahmud Koshg'ariyning "Devoni lug'utit turk" asarining o'rni beqiyos. Asarda xalq o'yinlarining bir yuz ellikdan ziyod turi tilga

Xalqaro miqyosdagi ilmiy-amaliy anjuman

36	Malaka oshirishning nazariy asoslari. Madaniyat muassasalarining vocal o'qituvchilari va qo'shimcha ta'lim	A.M.Dushabayev (Jizzax)	69
37	Milliy frazeologizmlarni tarjima qilishning o'ziga xos xususiyatlari	M.A.Radjabova, Yu.Ya.Shukurova	71
38	Realias and the problem of understanding the text	F.X.Azimova (Jizzakh)	72
39	O'zlashgan so'zlarning zamonaviy nemis tilidagi roli	M.T.Babayev	74
40	Urg'uning semantic-grammatik va uslubiy xususiyatlari	N.N.Salixova	76
41	Discursive importance of literary translation	N.A.Haydarova	77
42	Translation equivalence problem	N.S.Zokirova	79
43	Xushmuomalalik, evfimizm va feys refleksiyasi	N.X.Ruziyeva	81
44	Topishmoqlardagi mushtarak obrazlar haqida	S.S.Xudoyev	82
45	Language learning in early childhood	D.A.Yarmatova (Jizzakh)	85
46	Goethe ist die grosse figure der welf literatur	F.U.Yakubov (Jizzakh)	86
47	Factors affecting language learning	G.G.Abdullayeva	88
48	Using peer -assessment and self- assessment in the EFL classroom	B.Ikromova	90
49	Экспериментальная проверка эффективности разработанных методов обучения креативному письму	C.Ж.Хамраходжаева (Ташкент)	91
50	Individual aspects of teaching speaking skills: fluency and accuracy	F.X.Bozorova (Jizzakh)	93
51	Chet tilini o'qitishda kommunikativ kompetensiya va zamonaviy innovatsion texnologiyalar, metodlardan foydalanish	D.A.Dadajanova (Toshkent)	95
52	Talabalarni xorijiy tillardan kasbiy mobilligini rivojlantirish metodikasi	T.X.Suyunova (Jizzax)	96
53	Advantages of teaching English to young learners through songs	G.I.Xamroyeva	98
54	Понятие английских терминов «пилигрим» и «паломничество»	F.S.Voxidova, R.Xolikov	99
55	Efficacious methods to teach a child English as a second language	F.F.Djalolov, Sh.I.Rahmatova	101
56	The productive methods of rising students' motivation in English classes	F.F.Djalolov	102
57	Hoerverstehen-eine der wichtigsten Fertigkeiten der Fremdsprache	M.Mamashayeva, NamDu	104
58	Modern approaches and perspectives of teaching foreign languages	N.N.Salixova, R.R.To'yurodova	105
59	Konnotativ ma'noning fonetik vositalarda ifodalanishi	F.O.Narzullayeva	107
60	Ingliz tilini o'rganishda kollokatsiyalardan foydalanishning ahamiyati	Yu.Ch.Mehmonova	108
61	Lingvomadaniy aspect tushunchasining vazifadorlik ko'lami	M.X.Ruziyeva	111
62	The specificities of the concept of "anger" in the linguoculture of the English language	D.F.Ubaydullayeva	112
63	Cross -cultural pragmatics as a branch of pragmatics	Sh.I.Azimova	114
64	The role of educational tourism for sustainability	N.Mahmudova	116
65	Tarjima strategiyalarini o'rganish muammolari	Sh.R.To'yboeva	119
66	Konseptning sintaktik ifodalanishi	Z.N.Sirojova	121
67	Tarjimonlik faoliyati va tarjima tarixi	F.B.Irgasheva	123
68	Fransuz va o'zbek tillarida hayrat va shubha diskursida frazemalar ishtiroki	O.I.Adizova, Sh.D.Xolova	124
69	Bolalar o'yinlari xalqning milliy an'alaridan so'zlaydi	O.I.Adizova, G.S.G'aybullayeva	125
70	Ik fransuz grammatiklari ilmiy qarashlarida urg'ularning o'rnini va ahamiyati	R.R.Radjabov	128
71	Functions of metaphoric terms in religious language	M.O.Subxonova	129
72	Badiiy matnlar tarjimasida frazeologizmlarning tarjima muammolari	D.F.Abduraximova	132
73	Ilmiy-texnik matnlar tarjimasining o'ziga xos jihatlari	D.I.Mehmonova	133
74	The image of sweetheart in Shakespeare's sonnets	N.N.Salixova Z.N.Muhiddinova	134
75	Communication and politeness strategies	N.X.Ruziyeva, M.T.Shavkatova	135
76	The difficulties of translating Navoi's ghazals into English	D.Z.Olimova, Z.N.Turaeva	137

Translation and intercultural communication through the English literature and linguistics

77	“Eye” til va madaniyat birligining ingliz va o‘zbek tillarida ishlatilish valentligi	Z.N.Sirojova, G.R.Ergasheva	138
78	Specific features of using aphorisms in daily life	S.N.Safoyeva, S.Qurbonova	140
79	Differences and similarities of proverbial texture and cooperative principles of pragmatics	D.Z.Olimova D.B.Sharipova	142
80	The inevitable role of literature in building intercultural communication competence among EFL learners	L.Kh.Khaydarova, J.R.Isheryakova	145
81	Ingliz va o‘zbek xalq maqollarining strukturaviy o‘xshashliklari	L.Kh.Khaydarova M.F.Xayriyeva	147
82	Stylistic methods of translation and their peculiar features	L.Kh.Khaydarova S.S.Sadirova	149
83	Badiiy tarjima va tarjimonlik mahorati	F.B.Irgasheva R.Ashirova	150
84	Terms in political internet media discourse	D.Ochilova	152
85	Akademik halollik tushunchasi va uning tamoyillari	Sh.R.Fayziyeva	154
86	Dunyodagi eng qisqa asar...	N.I.Yaxyayeva	155
87	Communicative activities for pair work in young learnersclasses and merits and demerits of it	Sh.N.Fayziyeva Bukhara city, school 23	157
88	Effective ways of teaching writing to young learners	M.G.Barotova	158
89	Effective methods of teaching speaking	Z.E.Raximova	159
90	La description du heros dans les contes de Voltaire etd’ Antoine de Saint-Exupery	X.Hayitov	161
91	“The strange case of Dr. Jykell and Mr.Hyde” asarida qo‘llanilgan evfemizmlar va ularning turlari	S.U.Mustoqova	162
92	Badiiy tarjima tushunchasi va uning o‘ziga xos xususiyatlari	M.K.Murodova	163
93	Features formation and artistic functioning of the "theorygroup" in the work of J. Steinbeck	D.Baxtiyorova	164
94	Rang bilan bog‘liq kompotentli idiomalarningtilshunoslikdagi xususiyatlari	N.Abduraxmonova	165
95	Matn tahlilida pragmatic yondashuv	G.S.Muxidova	167
96	Strategies in simultaneous interpretation	M.S.Salimova	168
97	Xushmuomalalik kategoriyasining lingvomadaniyxususiyatlari	M.B.Xolova	170
98	Tenten corpora and their diachronic	I.S.Voxitov	171
99	Lingvopoetic analysis of “Merchant of Venice” written by W.Skakespeare	A.A.Akhmedjanov	173
100	Tilshunoslikda disfemizmlarning tutgan o‘rni	G.I.Davronova	175
101	Ingliz va o‘zbek tillarida konversiya so‘z yasash usuli sifatida	A.S.Sattarova	176
102	Uzbek and English proverbs and their specific characteristics	A.B.Asadov	178
103	Etymological analysis of English and Uzbek phraseologicalunits	N.N.Tukhtayev	180
104	Ingliz va o‘zbek tilidagi frazeologik birliklarning asosidayotgan obrazlarning qiyosiy tahlili	L.U.Qurbonov	181
105	Conseptual metaforalar	N.A.Safarova	182
106	Ingliz va o‘zbek tillarida so‘z urg‘usining o‘rni jihatidanfarqlanishi	Z.Z.Safarova	184
107	Terminologies and boundaries of anthropology	S.Hamroyeva	185
108	Maktab ingliz tili darsliklarida akademik halollikning tahlili.	O‘.B.Saidova	187
109	Xorijiy tillarni o‘rganishda abrevatsiyalarning ahamiyati(fransuz tili doirasida)	M.F.Valiyeva	188
110	Tarjimada transformatsiyalarning qo‘llanilishi	Yu.Ch.Mehmonova S.Jo‘rayeva	189
111	The use of collocations in literary translation	Yu.Ch.Mehmonova M.Ruzimboyeva	190
112	O‘zbek va fransuz xalqlarida bahor fasli bilan bog‘liq urf-odat va an‘analarning o‘ziga xosliklari	M.M.Suyarova	193
113	Влияние мышления переводчика при переводе художественных текстов	M.G.Rabiyeva	194